

huiver door deze aanklacht, af en toe schemert er iets van een klare rust. Maar dit blijft verborgen als een geheimzinnige trilling.

Bij Paula is synthese tusschen schijn en zijn. De verschijning wordt opgenomen in een kosmisch verband, de droeve werkelijkheid wordt uit haar aardsche isolement ontheven, doordat de schilderes ze opnam in haar geest en ze met een omstraling van eeuwigheid weer terugvoerde.

Zij werkt persoonlijk, Paula, zooals de scheppende vrouw steeds persoonlijk werkt. Immers het is uit haar persoonlijke kern, dat de uitstraling aanvangt. Een ook, waar Paula Beckers scheppingen door het persoonlijke heen komen tot on- of liever bovenpersoonlijke grootschheid, dan toch vertegenwoordigen zij niet meer of minder dan het eeuwig-vrouwelijke. Want los van haar geslacht raakt de scheppende vrouw niet in haar scheppingen.

Paula Modersohn-Becker is vroeg gestorven (31 jaar oud).

Te vroeg zeggen velen.

Zien we het merkwaardige portret, dat op haar kraambed is gemaakt, even voor haar sterven, dan vinden wij dit vroege heengaan niet tragisch. Want naast het kleine gerimpelde gezichtje, dat bij haar ligt op het kussen, het onvolgroeide uitdrukkinglooze, het in den slaap weggezoukene met de rust en de overgave van een jong, volgedronken diertje — ligt de moeder met oogen, zoo vol geest en diepte, zoo vol vreugdevolle rust, waaraan alle verlangen vreemd is, waarin alleen een schouwende inkeer zit, dat we weten: deze was volgroeid. Deze kon tijdig sterven.

Dit volgroeid-zijn geldt voor haar persoon, niet voor haar kunst. Want zij stond aan een nieuw begin in haar kunst.

En zij had nog niet geheel uitgedragen en vorm gegeven aan haar uiterste kunnen.

Terecht vraagt Gustav Pauli, of zij in het nieuwe levensstadium, dat zij, was zij blijven leven, betreden had, niet te veel geremd zou zijn door het vernauwde huiselijke bestaan, om verder te schrijven.

Deze dingen zijn niet te meten, wel te overwegen.

En zij raken essentiele dingen bij de scheppende vrouw.

Want om tot dezelfde uitkomst te geraken als een man, moet de vrouw grooter scheppende kracht bezitten, daar veel van haar kracht op onna-speurbare wijze verglijdt in de directe nooden van het leven.

Altijd is de vrouw gebonden aan wat haar omringt. Evengoed als zij de ziel is van haar omgeving, is die omgeving een deel, ook een vormend deel van haar ziel. Deze onverbreekelijke levenseenheid is een wezenskenmerk — ook voor de scheppende vrouw.

En altijd zal deze wisselwerking tusschen haar ziel en haar onmiddellijke omgeving een deel van haar scheppende kracht absorbeeren. Altijd zal een deel van die kracht zich uiten in die duizenderlei levensprocessen om haar heen, waaraan zij zich gebonden gevoelt.